

“Les bombes no són l'estil de la Lorena”

Joseph Poth (1937), ha estat premiat amb el guardó internacional Ciemen 2001. Ha treballat per a la UNESCO en qüestions lingüístiques, cosa que l'ha dut arreu del món. Ell és nascut a la Lorena, una regió de l'estat francès amb llengua pròpia, el fràncic, que avui no té cap dret, però que en el seu temps parlava Carlemany. El fràncic també és viu a Luxemburg i en una petita part d'Alemanya i de Bèlgica.

Es pot dir que el fràncic a la Lorena està en perill d'extinció?

—Sí, ja que l'estat mai n'ha autoritzat l'aprenentatge a l'escola. Després de la Segona Guerra Mundial, a aquells que parlaven encara una mica de fràncic els deien que eren alemanys o nazis, i a l'escola els castigaven. Calia aprendre tots els dies una paraula francesa i oblidar-ne cada dia una de fràncic, que deien que era alemany. Però el ben cert és que el fràncic és 300 anys més vell que l'alemany.

—I el fet de compartir llengua amb la d'un estat, Luxemburg, no els ajuda?

—És una gran esperança. El que passa és que Luxemburg no es vol ficar amb França, i no hi podem comptar massa.

—Aquest ha estat l'Any Europeu de les Llengües. Vostè creu que Europa té interès en la seva diversitat lingüística?

—Sí, fins i tot crec que a Europa hi ha més possibilitats en aquest sentit que a la UNESCO. Jo he treballat a la UNESCO durant molts anys, en època del senyor Mayor Zaragoza. Però quan ell va marxar va ser una catàstrofe, van suprimir, entre altres, la divisió de les llengües, que jo dirigia. En canvi a la UE hi ha un cert nombre d'estats progressistes en el tema de les llengües, com Alemanya o Àustria. Davant de la pressió amical d'aquests estats, els que tenen una política retrògrada respecte a les llengües es veuran obligats a cedir.

—Troba que hi ha una certa contradicció entre els polítics francesos contraris a la globalització i alhora també contraris a reconèixer les llengües dites regionals?

—Efectivament. França és el meu país, me l'estimo molt, però no em puc oblidar que hi ha molts jacobins. A París pensen que si algú parla la seva llengua materna retalla el francès. I això no és cert. Nosaltres ni tenim moviment autonomista ni independentista, ni tampoc un moviment per la unió a Alemanya. Només volem que els nostres infants parlin la nostra llengua. I això ara és impossible. I el que sí que és cert és que comencem a perdre la paciència.

—Què pot canviar aquesta situació?

—La Unió Europea. Som a l'època de la mobilitat laboral europea. A casa nostra hi ha un atur terrible, tots treballen a Alemanya o a Luxemburg, i allà obliguen a aprendre el luxemburguès per treballar-hi. Per tant, hi ha una contradicció entre la voluntat dels polítics de desenvolupar la mobilitat europea i trobar una solució a l'atur, però alhora l'estat francès no fomenta el fràncic perquè temen que els “alemanys de l'est” amenacin la pàtria francesa indivisible, cosa que és ridícula.

—El ministre d'Educació, Jack Lang, és també d'aquest tipus de polítics?

—No, però al govern socialista, hi té adversaris molt forts en qüestió de llengües regionals. El corsos han posat bombes. Cal fer això? Aquest no és l'estil de la Lorena, però hom acaba per demanar-se qui aconsegueix parlar la seva llengua. Nosaltres no demanem que la nostra llengua sigui reconeguda a la UE, sinó que s'estudiï a les escoles només dues hores setmanals. Això és ser rebel?

—Parlar del fràncic a França és com parlar d'un tabú?

—Sí, absolutament. Tota la immigració va venir a la Lorena, sobretot francesos de l'interior, que no volien aprendre de cap manera la nostra llengua, i ni tan sols que estigués a les escoles. I encara hi ha un problema més greu, i és que la meua generació ha tingut vergonya de parlar francès, i quan a algú li fa vergonya parlar la seva llengua és, des del punt de vista sociolingüístic, la mort de la llengua.

—Hi ha un cert corrent d'opinió a dreta i esquerra que nega que els drets lingüístics siguin drets humans. Què en pensa?

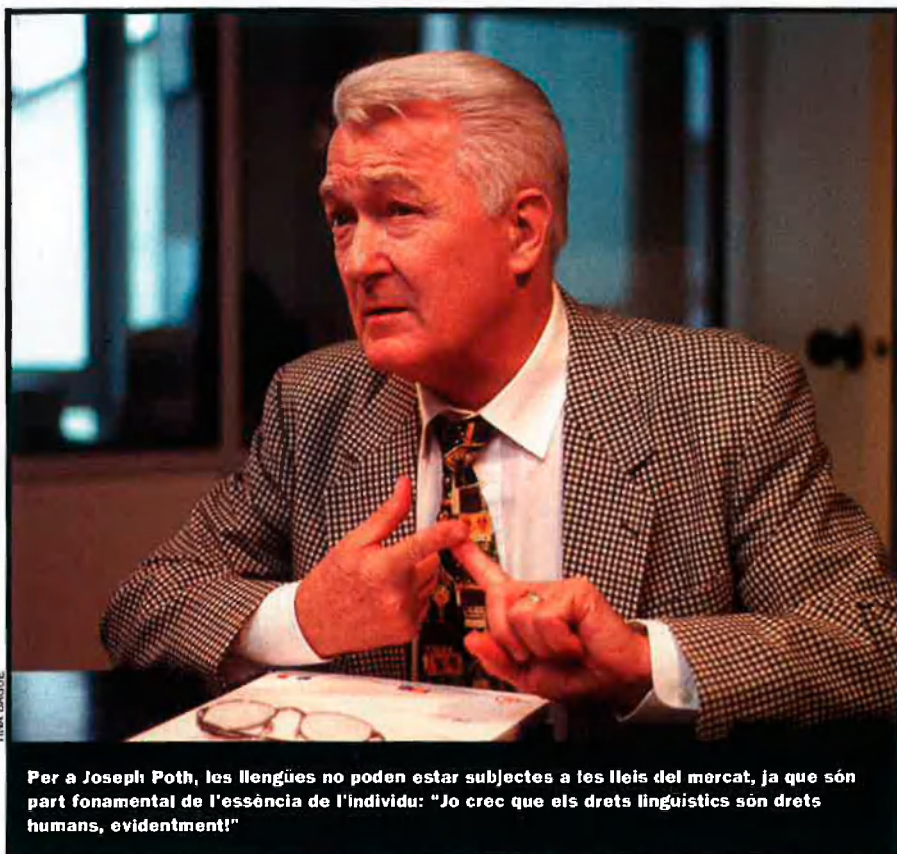
—Jo crec que els drets lingüístics són drets humans, evidentment! El 1996 es va proclamar la Declaració dels drets lingüístics a Barcelona, un esdeveniment molt important per les llengües, llàstima que després la UNESCO ho va rebutjar, però no per la qualitat del document, sinó per l'actitud dels estats membre. Aquesta Declaració va posar en valor el fet que si hom reclama els drets de les llengües no és per la llengua mateixa, sinó pels infants, les dones i homes que l'utilitzen. És pel dret fonamental de l'expressió de l'ésser humà amb una llengua de la seva tria, la que el fa més autèntic. Parlar la llengua de l'altre és viure la vida a través de l'altre. Si a un dels nostres antics ministres, que ara és candidat a la presidència de la república i ben conegut pel seu afany centralitzador [Chevènement], si l'acuses de ser un adversari dels drets humans, et dirà que això és un insult. Però prohibir un infant de parlar la seva llengua materna és una mutilació dels drets de l'infant i de l'home.

—I això que parlem de França, el país que ha escrit la Declaració dels Drets de l'Home...

—És una de les contradiccions. D'una banda volen dirigir el pensament de la tolerància, però de l'altra no apliquen els valors que proclamen.

—Vostè, a la UNESCO, va promoure el programa Linguapax, quina és la importància d'aquest programa?

—És un programa excel·lent, la pau a través de les llengües, que va néixer a Ucraïna al final de la Guerra Freda.

Per a Joseph Poth, les llengües no poden estar subjectes a les lleis del mercat, ja que són part fonamental de l'essència de l'individu: "Jo crec que els drets lingüístics són drets humans, evidentment!"

La UNESCO va creure en aquesta idea i immediatament Catalunya va donar suport a aquest programa... Sempre apareix Catalunya en aquest combat pels drets de la llengua i de l'home, i el senyor Fèlix Martí, director del centre UNESCO de Catalunya, que ha consagrat molts esforços a aquest projecte, que la UNESCO va acceptar però que va dotar de molt pocs mitjans. Ara el programa ha estat abandonat pels programes financers de la UNESCO, i Catalunya, de nou, ha salvat aquest projecte, des del centre UNESCO de Catalunya, s'ha creat l'Institut Linguapax. I estic convençut que té un bon futur.

—Per què hi ha aquesta actitud a la UNESCO?

—Perquè no té política pròpia, es fa la política dels seus 188 estats membre, i entre aquests n'hi ha que no els agrada gens el tema de les llengües. Bé, encara es fa alguna cosa, però només amb les que estan en perill de mort. Una llengua de l'Àfrica que només parlen 100 persones no molesta a ningú, però una llengua minoritària

que encara té 1, 2 o 3 milions de parlants sí que és percebut com un perill i aleshores els jacobins de tots els països són molt solidaris.

—Hi ha més jacobins a la UNESCO que a la UE?

—Potser a la UNESCO no hi ha molts jacobins, però hi ha funcionaris que tenen por. Vam estar molt a punt que s'aprovés la Declaració de Barcelona, però malauradament va ser molt mal defensada pel representant de la UNESCO. L'ambaixador del meu país hi va ser el més hostil.

—Una de les accions importants del programa Linguapax va ser a Cambodja...

—Era un projecte de la UE, que va demanar als experts de Linguapax de pensar i redactar manuals escolars. La UE va pagar 2 milions de dòlars per a 2 milions de llibres. I avui, arreu de Cambodja, vagis a l'escola que vagis, trobaràs aquests llibres amb el símbol de Linguapax i Linguapax-Catalunya.

Oriol Cortacans